

DOI: 10.62829/VNHN.370.95.98

KHU KINH TẾ MỞ CHU LAI - DẤU ẤN 22 NĂM - TIẾP TỤC VƯƠN MÌNH GIỮ VỮNG VAI TRÒ ĐỘNG LỰC TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ PHÍA NAM THÀNH PHỐ ĐÀ NẴNG

✍️ ThS. Văn Thị Nghĩa

Phó trưởng Khoa Nhà nước và Pháp luật
Trường Chính trị thành phố Đà Nẵng

● **TÓM TẮT:** Khu Kinh tế mở Chu Lai được thành lập vào năm 2003, từ một bãi cát trắng hoang hóa, cồn cỗi trải dài ven biển phía Đông Nam của tỉnh Quảng Nam cũ (nay là thành phố Đà Nẵng) qua 22 năm xây dựng và phát triển đã dần hình thành bộ mặt của Khu Kinh tế mở đầu tiên của cả nước với nhiều đóng góp quan trọng cho phát triển kinh tế xã hội của địa phương và cả khu vực miền Trung.

● **Từ khóa:** Khu Kinh tế mở Chu Lai, 22 năm, vai trò, động lực, tăng trưởng kinh tế, phía Nam TP. Đà Nẵng

● **ABSTRACT:** Chu Lai Open Economic Zone was established in 2003, from a barren, deserted white sand beach stretching along the southeast coast of the former Quang Nam province (now Da Nang city). After 22 years of construction and development, the first Open Economic Zone of the country has gradually taken shape, making many important contributions to the socio-economic development of the locality and the entire Central region.

● **Keywords:** Chu Lai Open Economic Zone, 22 years, role, driving force, economic growth, south of Da Nang city

Ngày nhận bài: 27/8/2025 Ngày bình duyệt: 05/9/2025 Ngày duyệt đăng: 10/9/2025

1. KHU KINH TẾ MỞ ĐẦU TIÊN CỦA CẢ NƯỚC

Những năm đầu sau khi tái lập tỉnh Quảng Nam (1997), khu vực vùng Đông Quảng Nam lúc bấy giờ phần lớn là cát trắng, công trình ít, dân cư lại thưa thớt, hoạt động kinh tế chủ yếu là nông nghiệp nên đời sống nhân dân gặp nhiều khó khăn. Điều kiện thuận lợi cơ bản nhất lúc bấy giờ là nơi đây có cảng biển (thực chất là cảng cá nhỏ

phục vụ hậu cần nghề cá) và sân bay quân sự cũ Chu Lai được xây dựng từ thời chiến tranh. Tim hướng phát triển cho vùng này và cả tỉnh Quảng Nam lúc bấy giờ, hướng đến vừa giải quyết việc làm, vừa khai thác lợi thế địa phương, có điều kiện đầu tư cơ sở hạ tầng đồng bộ, góp phần vực dậy kinh tế khu vực, Chu Lai – Núi Thành được chọn làm nơi xây dựng Khu Kinh tế mở đầu tiên của cả nước.

Khu Kinh tế mở Chu Lai (KKTM Chu Lai) được thành lập theo Quyết định số 108/2003/QĐ-TTg ngày 5/6/2003 của Thủ tướng Chính phủ, là khu vực có ranh giới địa lý xác định thuộc lãnh thổ và chủ quyền quốc gia nhưng có không gian kinh tế riêng biệt, có môi trường đầu tư, kinh doanh thuận lợi nhất theo các quy định hiện hành, bao gồm hạ tầng kỹ thuật - xã hội và chính sách, cơ chế quản lý thuận lợi cho các hoạt động kinh doanh, phù hợp với cơ chế thị trường nhằm khuyến khích đầu tư và khuyến khích xuất khẩu⁽¹⁾. Đây là KKTM đầu tiên của Việt Nam, là xác định là một trong những hạt nhân của vùng kinh tế trọng điểm miền Trung được phép áp dụng các mô hình mới tạo động lực cho phát triển trong khi chưa có điều kiện thực hiện trên phạm vi cả nước với mục tiêu tạo ra những sản phẩm có chất lượng và khả năng cạnh tranh cao xuất khẩu ra thị trường thế giới.

2. DẤU ẤN 22 NĂM XÂY DỰNG VÀ PHÁT TRIỂN

Để sớm xây dựng và vận hành KKTM Chu Lai, các vấn đề về thể chế, chính sách, tài chính, cơ sở hạ tầng, nguồn lực lao động... đã được Chính phủ, các bộ, ngành, cấp ủy, chính quyền địa phương đã kịp thời quan tâm, lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện. Thể hiện rõ qua một loạt các cơ chế, chính sách được ban hành áp dụng cho KKTM Chu Lai được ban hành như: Quyết định số 43/2004/QĐ-TTg ngày 23/3/2004 của Thủ tướng Chính phủ về việc phê duyệt quy hoạch chung xây dựng KKTM Chu Lai tỉnh Quảng Nam; Quyết định số 1737/QĐ-TTg ngày 13/12/2018 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt điều chỉnh Quy hoạch chung xây dựng KKTM Chu Lai, tỉnh Quảng Nam đến năm 2035, tầm nhìn đến năm 2050; Nghị quyết số 09-NQ/TU ngày 18/5/2012 của Tỉnh ủy Quảng Nam về xây dựng, phát triển KKTM Chu Lai; Nghị quyết số 07-NQ/TU ngày 04/5/2021 của Tỉnh ủy Quảng Nam về định hướng phát triển vùng Đông Nam đến năm 2025, tầm nhìn đến năm 2030;.... Ban Quản lý KKTM Chu Lai đã được thành lập để kịp thời điều hành và quản lý trực tiếp.

Năm 2021, trên cơ sở tổ chức lại Ban Quản lý KKTM Chu Lai, Thủ tướng Chính phủ đã thành lập Ban quản lý các Khu kinh tế và Khu công nghiệp tỉnh Quảng Nam cũ (nay là BQL các Khu kinh tế và Khu công nghiệp của thành phố Đà Nẵng).

KKTM Chu Lai được quy hoạch ban đầu bao gồm 14 xã, phường, thị trấn thuộc huyện Núi Thành và thị xã Tam Kỳ lúc bấy giờ (thuộc tỉnh Quảng Nam cũ) với tổng diện tích đất tự nhiên 27.040 ha. Với tính chất hoạt động đa ngành, đa lĩnh vực, KKTM Chu Lai tập trung xây dựng và phát triển đô thị, trung tâm công nghiệp ô tô và công nghiệp phụ trợ ngành ô tô, hàng không; trung tâm khí – điện và sản phẩm hóa dầu; công nghiệp dệt may và phụ trợ ngành dệt may, các loại hình công nghiệp khác ứng dụng công nghệ cao và có hàm lượng chất xám cao; trung tâm sản xuất nông nghiệp hữu cơ, nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao; trung tâm du lịch dịch vụ gắn với khai thác sân bay Chu Lai và hệ thống cảng Kỳ Hà - Chu Lai⁽²⁾. KKTM Chu Lai được quy hoạch thành hai khu là Khu phi thuế quan và Khu thuế quan (gồm các Khu công nghiệp; khu cảng và logistic; khu du lịch và dịch vụ tập trung; khu đô thị; trung tâm đào tạo; khu nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao; các khu dân cư, khu cây xanh...) cùng với quy hoạch hạ tầng điện lưới, giao thông, cấp nước đồng bộ.

Trong điều kiện vừa thử nghiệm vừa tìm hướng phát triển phù hợp sau 22 năm mở cửa, KKTM Chu Lai đã từng bước xây dựng, từng bước hình thành và có những đóng góp quan trọng vào phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Quảng Nam cũ (nay là thành phố Đà Nẵng) và khu vực miền Trung. Tính đến nay, KKTM Chu Lai đã thu hút 224 dự án đầu tư, với tổng vốn đăng ký đầu tư khoảng 93.126 tỷ đồng (tương đương 3,7 tỷ USD), vốn thực hiện trên 72.800 tỷ đồng, trong đó có 62 dự án FDI và 162 dự án trong nước. Với một số nhà đầu tư lớn như SGI (Hàn Quốc) sản xuất nam châm từ tính 110 triệu USD, Ước Thịnh (Trung Quốc) sản xuất kính hoa siêu trắng 35 triệu USD, Karcher (Đức) sản xuất thiết bị làm sạch 21,38 triệu USD,

Hyosung với Nhà máy sản xuất vải màn 410 triệu USD, Nhà máy dệt may Panko 70 triệu USD. Riêng dự án trọng điểm trong nước lớn nhất phải kể đến là khu phức hợp sản xuất ô tô THACO Chu Lai vào KKTMT từ 2003 và đến nay THACO Chu Lai đã trở thành tập đoàn công nghiệp đa ngành (ô-tô, nông nghiệp, cơ khí, công nghiệp hỗ trợ, đầu tư xây dựng, thương mại dịch vụ, logistic) với 44 nhà máy đang hoạt động, đã đóng góp nguồn lực to lớn vào nguồn thu ngân sách tỉnh hằng năm (năm 2025, THACO đứng vị trí thứ 2 trong top 50 công ty tư nhân nộp ngân sách lớn nhất Việt Nam).

Tính ra, trên địa bàn KKTMT Chu Lai hiện đã có 14 KCN thành lập, tổng diện tích 3.462 ha, trong đó có 07 Khu công nghiệp đã đi vào hoạt động với tỷ lệ bình quân lấp đầy bình quân các Khu công nghiệp đã đưa vào hoạt động trên 50%. Khu đô thị với một số dự án như Tui Robinson, Khu đô thị sinh thái Vịnh An Hòa.... đã đi vào hoạt động, cùng một số dự án đang triển khai (Khu đô thị Tây Bắc sân bay Chu Lai, Khu đô thị Tam Hiệp,...). Khu dịch vụ logistic và cảng biển với cảng Kỳ Hà đã được đầu tư nâng cấp, mở rộng, đảm bảo tiếp nhận tàu tải trọng 20.000 DWT; Cảng quốc tế Chu Lai diện tích 140ha với 2 cảng chuyên dụng gồm bến tàu phục vụ container 50.000 DWT và bến tổng hợp 30.000 DWT, cùng với hệ thống kho bãi và các hạ tầng logistic đưa Chu Lai trở thành tuyến trung chuyển quốc tế quan trọng. Khu dịch vụ sân bay, có sân bay Chu Lai được xác định là một trong ba sân bay lớn nhất của cả nước theo tiêu chuẩn 4F và hiện đang khai thác các chuyến bay nội địa phục vụ 1,7tr lượt hành khách/năm. Hệ thống giao thông, điện, nước trong KKTMT cơ bản đáp ứng với yêu cầu phát triển (kết nối với tuyến đường sắt thống nhất Bắc - Nam, cao tốc Đà Nẵng - Quảng Ngãi, QL 1A, tỉnh lộ 616 đi Tây Nguyên, ...; có 03 nhà máy nước chính cấp nước cho Khu kinh tế; đã đầu tư xây dựng các biển áp Trường Hải, Chu Lai, Tam Hiệp....). Cung ứng nhân lực cho KKTMT hiện có 02 trung tâm đào tạo lớn (Trường Cao đẳng Chu Lai trường Hải và Trường Cao đẳng Quảng Nam). Về khám chữa bệnh cho

người dân và lao động của Khu, ngoài Bệnh viện đa khoa thành phố, còn có Bệnh viện đa khoa Trung ương Quảng Nam. Một số Khu tái định cư đang thực hiện (Khu tái định cư Tam Anh Nam, Khu tái định cư nhà ở công nhân Tam Anh Nam, Khu TĐC Tam Thăng) và 01 dự án nhà công nhân Tam Thăng đã đưa vào sử dụng.

Dấu ấn nổi bật của KKTMT trong những năm qua đó là đã góp phần chuyển đổi cơ cấu kinh tế của địa phương, giải quyết việc làm cho khoảng 45.000–50.000 lao động, trong đó công nghiệp chiếm khoảng 65%, bình quân hằng năm đóng góp từ 55%-65% thu ngân sách tỉnh Quảng Nam. Với nguồn đóng góp lớp của các doanh nghiệp trong KKTMT Chu Lai, đặc biệt là THACO Chu Lai, từ năm 2017, tỉnh Quảng Nam đã vươn lên tự chủ cân đối ngân sách và có đóng góp ngân sách về Trung ương.

3. TIẾP TỤC VƯƠN MÌNH GIỮ VỮNG VAI TRÒ ĐỘNG LỰC TĂNG TRƯỞNG PHÍA NAM CỦA THÀNH PHỐ ĐÀ NẴNG

Thực hiện chủ trương sắp xếp bộ máy nhà nước đảm bảo tinh gọn, hiệu năng, hiệu lực, hiệu quả, đáp ứng tốt hơn yêu cầu thời kỳ mới; ngày 01/7/2025, tỉnh Quảng Nam và thành phố Đà Nẵng hợp nhất thành đơn vị hành chính mới có diện tích lớn nhất trong 6 thành phố trực thuộc trung ương, qua đó mở rộng thêm không gian phát triển cho đơn vị mới mang tên thành phố Đà Nẵng - thành phố với thế mạnh về lĩnh vực công nghiệp, công nghiệp công nghệ cao, công nghệ thông tin (điển hình là Khu công nghệ cao Đà Nẵng và Khu kinh tế mở Chu Lai, Trung tâm tài chính quốc tế vừa được hình thành cùng các khu công nghiệp đang hoạt động). Theo đó, KKTMT Chu Lai nằm ở cực Nam của thành phố Đà Nẵng mới, tiếp giáp với vùng động lực Chu Lai – Dung Quất và vùng Tây Nguyên, nằm trong vành đai phát triển công nghiệp - đô thị - dịch vụ của vùng kinh tế trọng điểm miền Trung, nằm trên các tuyến đường giao thông chiến lược và là cửa ngõ giao thương liên vùng và quốc tế. Với mục tiêu xây dựng Đà Nẵng thành trung tâm

thương mại tự do, trung tâm tài chính quốc tế, trung tâm công nghiệp, logistics, khởi nghiệp đổi mới sáng tạo và thành phố du lịch, đáng sống, đẳng cấp khu vực châu Á. Điều đó đòi hỏi phải tiếp tục phát huy vai trò của KKTМ Chu Lai – là động lực tăng trưởng phía Nam của thành phố trong giai đoạn tới.

Cụ thể hóa những định hướng quan trọng đề ra trong “Bộ tứ trụ cột” của thể chế phát triển quốc gia về việc “xây dựng cơ chế, chính sách đột phá, vượt trội, cạnh tranh cho trung tâm tài chính quốc tế, khu thương mại tự do, khu kinh tế trọng điểm...”⁽³⁾; “Nhà nước kiến tạo, phục vụ, hỗ trợ kinh tế tư nhân phát triển nhanh, bền vững, không can thiệp hành chính vào hoạt động sản xuất, kinh doanh trái với nguyên tắc thị trường; xây dựng mối quan hệ giữa chính quyền với doanh nghiệp cởi mở, thân thiện, đồng hành, liêm chính phục vụ, kiến tạo phát triển”⁽⁴⁾, nhằm tiếp tục phát huy vai trò động lực phía Nam thành phố của KKTМ Chu Lai, cần tập trung thực hiện những vấn đề cơ bản sau:

Thứ nhất, cần sớm đánh giá, tổng kết việc thực hiện Nghị quyết số 07-NQ/TU làm cơ sở ban hành Nghị quyết mới định hướng xây dựng và phát triển Khu kinh tế mở Chu Lai theo như mô hình Khu thương mại tự do Đà Nẵng và được áp dụng các cơ chế tương tự để khai thác nguồn lực đáp ứng yêu cầu phát triển của thành phố.

Thứ hai, tiếp tục triển khai các hoạt động xúc tiến đầu tư dự án đô thị du lịch ven biển, ven sông; dự án ô tô cơ khí đa dụng; công nghiệp công nghệ cao; dịch vụ hàng không; cảng biển và logistics; nông nghiệp

ứng dụng công nghệ và hạ tầng phù hợp với định hướng phát triển.

Thứ ba, tập trung cải thiện thủ tục hành chính và môi trường đầu tư kinh doanh, rút ngắn thời gian giải quyết thủ tục hành chính, cải thiện chất lượng dịch vụ hỗ trợ doanh nghiệp, nhà đầu tư, tăng cường đối thoại, tháo gỡ vướng mắc cho doanh nghiệp, các dự án chậm tiến độ, kéo dài nhằm khơi thông tiềm lực của KKTМ đầu tiên của cả nước.

Thứ tư, tiếp tục đầu tư, hoàn thiện cơ sở hạ tầng KKTМ Chu Lai đảm bảo tạo điều kiện tốt nhất để các doanh nghiệp hoạt động.

Thứ năm, xây dựng bộ máy quản lý KKTМ hoạt động hiệu lực, hiệu quả; phát huy tinh thần tiên phong, sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm của đội ngũ cán bộ, đảng viên trong thực thi công vụ.

Dấu ấn 22 năm mà KKTМ Chu Lai mang lại đã khẳng định vai trò, vị thế của KKTМ Chu Lai trong phát triển kinh tế - xã hội địa phương và khu vực. Với những kết quả đã đạt được, tiếp tục phát huy vai trò là động lực tăng trưởng kinh tế phía Nam của KKTМ Chu Lai, đòi hỏi phải có những đột phá về thể chế, chính sách, thiết chế, nguồn nhân lực, tài chính, cơ sở hạ tầng...; đòi hỏi phải sự đổi mới tư duy, quyết tâm cao độ của Đảng bộ, chính quyền và Nhân dân thành phố cùng sự quan tâm, tạo điều kiện của trung ương góp phần thúc đẩy phát triển KKTМ Chu Lai tiếp tục vươn mình, tạo sức bật mới góp phần đưa Đà Nẵng phát triển xứng đáng với vai trò là trung tâm, đầu tàu, dẫn dắt của vùng Bắc Trung Bộ và duyên hải Trung Bộ, trở thành cực tăng trưởng của Việt Nam./.

(1). Thủ tướng Chính phủ, *Quyết định số 108/2003/QĐ-TTg ngày 5/6/2003 về việc thành lập và ban hành quy chế hoạt động của Khu Kinh tế mở Chu Lai, tỉnh Quảng Nam*

(2). Thủ tướng Chính phủ, *Quyết định số 1737/QĐ-TTg ngày 13/12/2018 phê duyệt điều chỉnh Quy hoạch chung xây dựng Khu kinh tế mở Chu Lai, tỉnh Quảng Nam đến năm 2035, tầm*

nhìn đến năm 2050

(3). Bộ Chính trị, *Nghị quyết số 66-NQ/TW ngày 30/4/2025 về đổi mới công tác xây dựng và thi hành pháp luật đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước trong kỷ nguyên mới;*

(4). Bộ Chính trị, *Nghị quyết số 68-NQ/TW ngày 4/5/2025 về phát triển kinh tế tư nhân;*